

Csekonics Endre gróf (Budapest, I., Üri-u. 52.) 1943. júliusában „Néhány szó a magyar vadászati kultúra, az erdészeti és vadászati szakoktatás kérdéseiről“ címmel hosszabb tanulmányt írt, és azt mint külön-kiadványt tiszteletpéldányként megküldte az Országos Erdészeti Egyesület tagjainak és az „Erdészeti Lapok“ előfizetőinek is.

A felvetett kérdések szakközönségünket élénken foglalkoztatták, és Csekonics gróf fejtegetéseire több választ kaptunk.

Mivel azonban lapunk jelenlegi korlátozott terjedelme ezek közlésére nem ad lehetőséget, a kitűzött határidőig (1943. VII. 25.) beérkezetteket összefoglalva az alábbiakban bocsátjuk olvasóink rendelkezésére.

1. Roth Gyula

egyetemi ny. r. tanár, Sopron.*

Elsősorban legyen szabad előre bocsátanom, hogy készséggel elismerem a bírálat jogát. A szakoktatásunk az erdő birtokosai számára neveli az erdómérnököket, az érdekelt körökből érkező minden hozzászólást köszönettel fogadok és igyekszem, hogy annak a lehetőség szerint eleget tegyek. Nem rajtam múlik, hogyha ez nem válik mindig lehetségessé.

Egyúttal hálásan köszönöm gróf Csekonics Endre nyíltságát és őszinteségét, és kérem mind őt, mind a többi érdeklődőt, ne vegyék rossz néven, ha én is teljes nyíltsággal és őszinteséggel felelek.

Kérem a bíráló urakat, méltóztassanak a nagy nyilvánosság elé való lépés előtt akár az érdekelt tanszékhez, akár a Műegyetem rektorátusához fordulni hiteles felvilágosításért, nehogy téves alapon alakuljon ki a bírálat, mint az adott esetben is téves alapból indult. A tanulmány 12—13. lapján olvasható az a kifogás, hogy vadgazdaságtant a Műegyetemen nem tanítanak, nem állja meg helyét. Gróf Csekonicsnak az 1942/43-ik évi órarend jutott a kezébe. Ez az órarend belső használatra készült, csak arra, hogy mind a hallgatót, mind a tanárt tájékoztassa az időbeli beosztásról. Idegeneknek ezt nem is adjuk ki; aki a Műegyetemen előadott anyag iránt érdeklődik, annak a „Tájékoztató“-t küldjük el. Ebben a vadgazdaságról a következők olvashatók: (99. o. 1942/43.)

* Érkezett 1943. június 20-án.

„Vadgazdaságtan. (Erdőmérnökhallgatók számára.) Az I. félévben heti 3 óra előadás és két óra gyakorlat.¹⁾ A vadászat és a vadgazdaság. A vadgazdaság jelentősége az ország háztartásában: Évi lelövés, kivétel, fegyver- és löszergyártás. A vad leírása. Mesterséges tenyésztés. Betegségek és ellenségek. A vad óvása és védelme emberek, állatok és az időjárás ellen. A vadorzás. A ragadozók és a káros vad üldözése. Élővadbefogás. A vadászat módjai. A lövés seréttel és golyóval. A vad jelzése. Sebjelek. Sebzett vad követése. A vad összegyűjtése, kezelése, eltartása, szállítása, értékesítése. A csuha, ill. gerezna lefejtése és gondozása. Vadászati szokások. Társas vadászatok. A vad trofeái, azok feldolgozása és kikészítése. A vadgazdaság üzemterve. Kutyatenyésztés. A vadászkutyák fajai, azok betanítása, nevelése, tartása és gondozása. Fegyvertan. A vadászatnál használatos fegyverek. A lőfegyverek fajai, rendszerei. Golyós és serétes fegyver. A lőpor és lövedék. Tölténykészítés. A fegyver használata, a lövés. A fegyver karbantartása.“

Hozzáfűzöm, hogy a vadgazdaság előadása a IX. félévre esik. Mult év óta a háború miatt honvédelmi intézkedésre ideiglenesen el kellett hagynunk ezt a félévet, és a tárgyait a szünetben külön tanfolyamon kell előadnunk. Ez ugyan súlyosan érinti a vadgazdaság oktatását, de háborús intézkedés lévén, el kellett fogadnom.

A tanszék rendelkezésére áll egy jól felszerelt gyűjtemény, továbbá 6600 kat. hold tanulmányi vadászterület (városi erdő), amelynek vadászati értékét a benne fekvő bánya és a nagyközönség részéről történő rendkívül nagy igénybevétel csökkenti ugyan, de mégis van benne szarvas, őz, muflon,²⁾ nyúl, üregi-nyúl, kevéssé siketfajd és császarmadár, szalonka, róka stb. Ezelőtt volt fácán és fogoly is, de ezeket jórészt kiszorította a gyorsan terjeszkedő gyümölcstenyésztés.

A hetenkinti egésznapos külső gyakorlatokon kivétel nélkül mindegyik hallgatónak egyszer mint hajtónak kell résztvennie, a többiekén hajtóvezető, vadászatrendező és puskás minőségben. A nyúl- és fogolyvadászat céljaira magam bérelek szomszédos községi szántóterületet, amelyen a kört és a pásztát (stráf) a gyakorlatban is bemutatom. Van mesterséges fácántenyésztésünk is négy voliérerrel, ennek átmeneti időre a háború vetett véget.

Az erdőt felszereltem magaslesekkel, cserkészutakkal, etetőkkel, szózókkal és némi vadfölddel.

¹⁾ Kimaradt: és egész napos külső gyakorlat.

²⁾ A muflont mint néhai gróf Károlyi László ajándékát telepítettem be sikerrel, bár a zöme újabban — két év óta — a sokkal nyugodalmasabb szomszéd ausztriai erdőkbe húzódott; dámvadat az idők folyamán kilenc darabot kaptunk ajándékba, ezek mind eltűntek.

A tanszékhez tartozik még egy külön tanulmányi lövőtér is, amelyen normális időkben mind álló, mind repülő célra gyakorolnak hallgatóink; futócélra még nem tudtam berendezni a lövöldét, de számításba vettem elejétől fogva és remélhetőleg meg is fog valósulni.

Hozzáfűzöm, hogy van kisméretű pisztrángtenyésztésünk; a ponty és fogassüllő gazdaságon régen dolgozom, alkalmas helyünk van, már közel is voltam a megvalósításhoz, de az egyelőre mégis fennakadt.

Érdeklődőknek bármikor készséggel bemutatom felszerelésünket és berendezéseinket. *Meggyőződhetnek személyesen arról, hogy — bár magam is hiányosnak ítélem azt — mégis, aki a hallgatóink közül meg akarja tanulni mindazt, ami a vadászati szakképzettség megalapozásához szükséges, az a lehetőséget hozzá megtalálja itt, még akkor is, ha hazuról semmitsem hozott ezen a téren, csak a szorgalmat és az átlagos általános tudást.*

Ha evvel el is esik az az alap, amire gróf Csekonics felépítette tanulmányát, megmarad a másik fele: hogy ennek ellenére is az okl. erdőmérnökök egy részének a vadászati tudása és viselkedése kifogásokra ad alkalmat.

Tudomásom volt erről eddig is, hiszen részben a hallgatókkal való évi tanulmányútjaink során sok erdőuradalom tulajdonosával kerültem személyes ismeretségbe, még nagyobb mértékben nyíltott erre alkalmam akkor, amikor — mint a m. kir. erdészeti kutató intézet akkori vezetője — hazánk több uradalmában kísérleti területeket létesítettem különféle erdőművelési problémák tanulmányozása végett. Ez gyakori és hosszabb ideig tartó ottlétemet követelte, ami bőven adott alkalmat szakbeli, többek között vadászati kérdések megtárgyalására.

Éppen ilyen alkalmakkal meggyőződhettem arról is, hogy nemcsak kifogások hangzottak el, hanem sok erdőtulajdonos a legnagyobb elismerés hangján nyilatkozott előttem erdőmérnökének vadászati tudásáról és a vadgazdaság terén kifejtett munkájának kiváló voltáról; az elismerés jóval több volt, mint a gáncs.

Azt a két esetet, amit Csekonics gróf említ, a „kibicelés“-t és a „jó pofá“-t, a magam részéről nem annyira a vadászati szakképzés, mint inkább a gyermekszoba terhére írnám. Egyszerűen nem illik, hogy valaki leüljön idegen, magasabb társadalmi sikon álló úr mellé kibicelni sem a kártyaasztalnál, sem a lesen és nem illik a „jó pofa“, „muris“ kifejezés előkelő urakkal való társalgásba.

Legyen szabad azonban megemlítenem azt is, hogy efféle hibákat, amik a vadászati illendőségbe ütköznek, nemcsak erdőmérnökök követnek el; nagyon, de nagyon gyakran tapasztaljuk az ilyeneket olyan urak részéről is, akik magukat igen jó vadá-

szoknak tartják és másoktól is megkövetelik, hogy őket igazvadászoknak ismerjék el. A zsákolás, kapunyitás, a barázdába való lehasalás, a szomszédos hajtókat is lehasaltatva — hogy egyebet ne említsek — nem a tudás hiányában gyökereznek, hanem beleütköznek a vadászati illendőségbe. Ezeket az eseteket már régóta tárgyalom és megrovom az előadásaim során; igyekezni fogok, hogy az előbbiekre is kiterjeszkedhessem a vadászati szokások tárgyalásánál.

Ne feledjük azt sem, hogy a vadászok körén kívül állók között nagyon sokan vannak, akik nem néz. k jó szemmel a vadászatot — hiszen Csekonics gróf is rátér erre — és abban csak léha szórakozást látnak, sőt sokan egyenesen embertelenségnek nyilvánítják, hogy a védekezésre képtelen vadat halomra lödözik.

Méltóztassék elképzelni annak a nehézségét, hogy az ilyen légkörben nevelkedett fiatalembert — pedig vannak ilyenek elég szép számmal — a műgyetemi oktatás során gáncs nélküli igazvadászára nevelhessük. Mégis tudok nem egy esetet, hogy valaki csak a Műgyetemen lett vadásszá, és ennek ellenére kiválóan állotta meg helyét a gyakorlatban, az uradalom tulajdonosának saját szavai szerint is.

Azt is méltóztassék figyelembe venni, hogy a Műgyetemen a sikeres vizsga osztályozásának négy fokozata van: kitünő, jeles, jó, elégséges. Az elégséges széles skálát ér át, sokszor kegyelmet is jelent a nagyon hézagos tudásra. Ez minden iskolai oktatás közös sajátossága.

Tény továbbá az is, hogy kb. 30—40 évvel ezelőtt szaktársaink között vadászatellenes hangulat alakult ki. Ma már lényegesen enyhült a helyzet; ebben — bátran merem állítani, — nekem is részem van, de kísért ma is. Ennek főképp két oka van. Az egyik, hogy szaktársaink munkájukban sehol oly nehéz helyzetbe nem kerültek, sehol annyi kellemetlenséget és keserűséget nem tapasztaltak, mint a vadászat terén.

Sok szaktársam panaszkolta már, hogy ha az erdő tulajdonosa vagy vendége egy-egy cserkészeten nem látott legalább 20—30 elfogadható bakot, vagy ha bögéskor nem hallott egy állóhelyében 10—20 bikát, már szemrehányást tett neki, hogy elhanyagolja a vadászatot és nincs is már vad. Hasonló sors jutott szaktársaimnak, ha a pásztaban nem a sarkosoknak futottak a nyulak, vagy ha a fácán nem azon a helyen húzott át a legnagyobb tömegben, ahová a legelőkelőbb vendégét állíttatta a házigazda. A szidalmak pedig akárhányszor ott helyben, az összegyülekezett vadásztársaság és a hajtók előtt érték.³⁾

³⁾ Egyik szaktársam jelentését azért bélyegezte az erdő tulajdonosa hangos szóval megbízhatatlannak az erdőőrök és a hajtók előtt, mert a jelentett négy szalonkából csak három kelt a hajtók előtt.

Teljességgel osztom a Csekonics gróf tanulmányának 9. oldalán foglalt azt a veieményt, hogy az erdőtiszt ne követelje a csúkos vad kipusztítását, mert „az Uristen az erdőt a benne lévő vadak együtt adta nekik azok élvezésére és kihasználására. Az ő feladatuk legjobbjabb az lehet, hogy a vadállomány túlságos elszaporodását gátolják“...⁴⁾

Azonban magam nem egy erdőtulajdonos neheztelését vontam magamra (nagyon udvariasan elrejtették, de az arcuk csalódott kifejezéséből mégis leolvastam!) amikor arra a kérdésre: mit tegyen, hogy fáit ne sínylődjének és jobb agancsokat lásson, azt feleltem: „léssék kilőni a vadállománynak legalább kétharmadrészét, mert ahol 10—20 holdra esik egy-egy szarvas, ott semmi erdészeti tudomány nem tud jó erdőt fenntartani, viszont az agancsokat még drága szezámogácsával sem lehet a kívánt szintre emelni.

Nem szabad elhallgatnom, hogy a hazai erdők jelentős részében ma is sokkal nagyobb a szarvasállomány, mint amekkorát az erdő elbír. Az erdőmérnöknek pedig az a szomorú kötelessége, hogy az állomány leszállítását követelje, de ha megteszi, összeütkezésbe kerül az erdő tulajdonosával vagy annak vendégeivel, mert csak kevesen vannak, akik nem a szarvast teszik az első helyre. Nagyon kérem gróf Csekonics Endrét, emelje fel szavát az erdőbirtokosok és vadászok körében a fentiek érdekében. Az erdő faértéke lényegesen javulni fog, de az agancs sem fogja kárát vallani, mert kevesebb lesz ugyan a bika, de az agancsaik jobbak lesznek. A mai német erdők ezt nagyon sok helyen szembetűnően igazolják — amint azt az 1937. évi II. nemzetközi vadászati kiállítás tanulságosan kimutatta —, mert *Németország már végre-hajtotta a létszámcsökkentést, gondos válogatással.*

A második nehézség az erdőmérnök saját vadászata. Van ma már — hála Istennek — nem egy uradalom, amely erdőmérnökének egy-egy jó bikát ad lelövésre annak a régi példabeszédnek nyomán, hogy nem ajánlatos a nyomtató ló száját bekötni.

Az erdőmérnökre és segítő társaira hárul nemcsak a vadgazdaság minden munkája, de rendszeren a selejtezés kötelessége is. Én a céltudatos selejtezést tartom a vadgazdaság legsúlyosabb és legnagyobb felelősséggel járó kötelességének, amelyet csak tapasztalt, nyugodt és fegyelmezett vadászokra lehet bízni, mert a selejtezés nagy türelmet, gondos megfigyelést és megítélést, rengeteg utánjárást és fáradságot követel. Érdekes munka, az ember örül — idővel — siker láttán, de a lelövés maga örömet nem

⁴⁾ Bocsásson meg a Gróf úr, hogy egy szóban meghamisítottam az idézetet, de nem megy sehogysem a tollamba az „állatállomány“ szó, amikor vadról beszélek.

hoz. Nagyon méltányosnak tartom, hogy annak az embernek, akire a selejtezés munkáját és felelősségét hárítjuk, jutalmul rendszer bikát is adjunk szabadjára.

De itt kezdődik megint a baj. Tudok nem is egy esetet, amikor az erdő tulajdonosa meg is adta az engedélyt, de véletlenül ez a bika jobb volt, mint az, amit az uradalom egyik-másik vendége lőtt. Egy uradalom tulajdonosa maga mondta el nekem, hogy mennyit kellett hallgatnia a rokonaitól és a barátaitól, mert az erdőmérnöke jobb bikát lőtt, mint azok. Így aztán a szaktársam vagy nem kapott már engedélyt, vagy a szerzett tapasztalatok nyomán nem élt vele, szóval mindenképp elesett a bikától. De másutt sem kárpótolhatja magát az erdőmérnök, mert az a megoldás sem lehetséges, hogy ő maga béreljen területet, ahol kedvére vadászhatnék bikára. Ha a közel szomszédságban bérelne, kiteszi magát annak a vádnak, hogy az uradalom bikáit lövi a szomszédban. Ha távol esik, nincs lehetősége, hogy bögés alatt ott vadásszék, mert hiszen az uradalmi vadászatok követelik a jelenlétét. Hogyha nem vérbeli vadász, akkor el tudja ugyan viselni azt, hogy mindig csak másoknak szerez vadászati alkalmakat, de neki magának nem jut, vagy csak a selejtje; azonban nehéz attól, aki át nem érzi, akit nem fűt a vadászszenvedély, követelni, hogy az egész lelkét vigye bele ebbe a munkába. Ha pedig vérbeli vadász, akkor bizony kínpadrafeszítést jelent, ha minden örömet csak mások számára kell előteremtenie és neki nem juthat, sem a működése helyén, sem idegenben. Ne méltóztassék rossz néven venni, ha a kedve is lelohadt és a lelkesedése is alábbhagy.

Nemcsak a fizetésen múlik, amint azt *Csekonics gróf* a 22. oldalon nagyon helyesen kiemeli, az erkölcsi jutalomnak még nagyobb a súlya!

A jutalmat pedig kár sajnálni az erdőmérnöktől, hiszen ő maga is nem egyszer a bőrét viszi vásárra, akár az erdőőr vagy a vadőr. Nem egy derék szaktársunk vagy altisztünk pusztult bele a vadorzókkal való harcba. Ez a harc pedig annál keservesebb, mert hazai törvényeink a vadorzást felette enyhén ítélik meg, viszont a vadászati védő személyzet esetleges fegyverhasználatát ellenkezően nagyon is szigorúan szokták felróni. Annak ellenére, hogy az idevágó törvények biztosítják a felesketett erdőmérnöknek és erdőőrnek a hatósági személy jellegét és vallomásának döntő súlyát, bíróságaink előtt nagyon nehéz ennek kellő érvényesítése.

Velem is megtörtént egy vadorzási esettel, illetőleg fegyverhasználattal kapcsolatban, hogy amikor törvényszabta eskümlre hivatkoztam, nagyon előkelő, magasrangú tisztviselő azt mondta, nekem csak önvédelem esetén szabad fegyvert használnom, mert az 1879. évi XXXI. t.-c. megadja ugyan a fegyverviselés jogát, de

csak adómentességet biztosít, a használat jogát nem adja meg. (40. §.)

Erre azt feleltem, hogy az önvédelem joga tudomásom szerint mindenkit megillet, ahhoz nem kell eskü. Ha a törvény nekem szolgálatomban a közbiztonsági közeg jellegét megadja, akkor számomra a törvénynek több jogot kell biztosítania, mint csak annyit, hogy szolgálatomban sétálni vihetem a fegyvert.

Nem tudok részletesebben kitérni erre az esetre, amelyből sok mindent megtanultam és sok mindent megértettem. Csak azt említtem meg, hogy erre az esetre való hivatkozással kértem az 1935. évi IV. t.-c. tervezetének az Országos Erdészeti Egyesületben való tárgyalása alkalmával az erdőmérnökök és segédszemélyzetük fegyverviselési és fegyverhasználati jogának a megállapítását. Sajnos, hiába! Az 53. §. némi stiláris változtatással fenntartja a közbiztonsági közeg jellegét és a lőfegyverviselés jogát. Az 55. §. kimondja, hogy a szolgálati utasítás megállapítja a részletes fegyverviselési, fegyverhasználati és a fegyelmi szabályokat is. Tudomásom szerint azonban újabb — ennek a törvénynek alapján álló — ilyen utasítás nem jelent meg, és ma még mindig az 1895. évből származó rendelet irányadó, amely számottevő védelmet nem nyújt.

Mindaddig, amíg az erdőmérnök, alerdész, erdőőr, vadőr fegyverviselési és fegyverhasználati jogát kedvezőbben meg nem állapítják, a vadászterületek hivatott őrei és gondozói nagyon hátrányos helyzetben maradnak a vadászokkal szemben. *Hogy ez a fonák helyzet nem nagyon fokozhatja a nevezettekben a vadászat iránt való lelkesedést, úgy vélem, megokolásra nem szorul.*

A fentiekben előadtam lehető rövidséggel — bár nem kimerítően — azt, amit az erdőmérnökök vadászat körüli szerepének megvilágítására válaszképpen mondhattam Csekonics Endre gróf tanulmányával kapcsolatban. Őszintén beszéltem, kérem az érdeklődőket, vegyék fontolóra szavaimat és nyujtsanak segítséget, hogy a vázolt nehézségeket elháríthassuk és ennek nyomán a Műegyetemen olyan erdőmérnököket képezhessünk, akikkel szemben a vadászat és vadgazdaság terén sem lesz kifogás, és segítsék őket kemény szolgálatuk nehézségeinek közepette.

Még legyen szabad rátérnem a képzés kettéválasztásának a kérdésére, amit Csekonics gróf felvetett. Ez a terv már ismételtelen felvetődött különféle változatban, szaktársaink között is akad, aki helyesli, amint azt Szabó Kálmán hozzászólása is mutatja.

Legyen szabad teljes őszinteséggel felelnem, hogy nemcsak feleslegesnek és célját tévesztettnek tartom a kettéosztást, de egyenesen csapást látnék abban szakoktatásunk és az erdőgazdaság számára.

Az erdőgazdaság munkája három nagy körre oszlik: erdőművelés, erdőrendezés, erdőhasználat. Az erdőgazda munkaköre számára a vadászati teendőkön kívül csak az erdőművelés volna kiharítható, mert a másik kettő a műszaki tárgyaktól semmiképpen el nem választható. De ez is csak a tarvágásos rendszer esetén volna lehetséges, mert a ma mindinkább előtérbe lépő felújító vagy szálalóvágásos vagy éppen a szálaló rendszerek alkalmazásakor az erdőművelés olyan szoros kapcsolatba kerül a használattal, de még a rendezéssel is, hogy azoktól nem választható el. Így tehát az erdőgazda tulajdonképpen vadászgazdává válnék.

Az erdőmérnök munkaköre nagyon változatos. Nem magunk kerestük ezt a változatosságot, a helyzet kényszere erőszakolta ránk. Ugyanavval a megokolással, amivel a vadgazdaság oktatását külön kívánjuk választani, megkövetelhetnők a különválasztást más téren is. Ugyan hol van a kapcsolat a fa vegyi feldolgozása és az építkezés között? Az erdei vasút és a tutajozás, úsztatás egyenesen ellentétes követelményekkel lépnek fel, szemben álló versenytársak; az útépítés és a kötélpálya elég messze esik egymástól; az erdőművelés kérdései teljességgel más térre visznek, — hogy tovább ne is részletezzem.

Mindezekben a tereken vannak specialisták is és közel fekszik az a gondolat, hogy az erdőtiszt, erdőőr lakóházát speciális építéssel, az erdei vasutat, az úsztatás gátját vasút- ill. gátépítőkkel állíttassuk helyre.

A gyakorlatban pedig mégis jól bevált az az évtizedek alatt kialakult rendszer, hogy az erdőgazdaságban, amely rendszerint félreesik a sűrűbben lakott területektől, a legjobb megoldást biztosítja, ha az erdőmérnököt úgy képezzük ki, hogy a tulajdonképeni erdészeti teendőkön felül ezekre a munkákra is alkalmas legyen.

Ha részleteiben kívánatos is a változtatás, — így többek között én is kívánom a vadászati oktatásnak bővítését, és azt, hogy szereljük fel minden tekintetben mintaszerű vadászterülettel, amire a vadászati kísérleti telep, a prémfarm és a kutyakennel (megfelelő személyzettel!) is tartoznék —, de az alapelv, az egységes képzés bevált, és azt meg is kell tartanunk.

Hogy az erdőgazdaság terén az ennek alapján kiképzett erdőmérnökeink miképp állották meg helyüket, fényesen igazolta az 1936. évben hazánkban tartott kutatásügyi kongresszus, amelynek alkalmával magamnak volt szerencsém, hogy végigvezethettem az Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetségébe tömörült 31 nemzet erdőmérnökeinek legjavát egy közel kétezer km-es úton, bemutatva hazánk erdőgazdaságát minden oldalról, mind a gya-

korlatot, mind az elméletet, az oktatást és a kutatást és kiváló elismerést arattunk.

A műszaki viszonylatban való beválást igazolta, hogy amióta kikerültünk a régi selmebányái elszigeteltségből és főképp amióta a Műegyetemhez csatlakoztunk, a mérnöki világ — amely nem is nagyon régen gyanakvó szemmel nézett és gyakran az „azismérnök“ szóval illetett bennünket — nemcsak teljes értékűnek ismerte el az erdőmérnököt, de arról is meggyőződött, hogy éppen velünk szemben lép fel az élet legnagyobb követelményekkel és az erdőmérnök helyt is áll. Hogy egyik-másik irányban kifogások is vetődnek fel, az embervoltunkból fakad és minden pályán megvan. *A javítás módját ne a kettéválasztásban, hanem a meglévő alap részleteinek célszerű kialakításában keressük.*

Az élet maga specializálja az erdőmérnökséget is, nemcsak a szolgálatában. Ez az elkülönülés már a Műegyetemen kezdődik, mert az egyik hallgatót inkább a műszaki oldalra, a másikat inkább a természettudományira állítja a hajlama és ennek nyomán a képzettsége az egyik téren jobb lesz, mint a másikon. Ezt kell kihasználnunk és mindegyik embert oda kell állítanunk, ahová a hajlama húzza. Ugyanezt kell kihasználnunk a vadgazdaságban. A vadászat egészen különleges szenvedély. Aki nem érzi, az nem is érti és hiába is magyarázzuk neki. Ha elő is fordul, hogy valaki későn, férfikorában szegődik Diana istenasszony hívei közé és kifogástalanul állja meg helyét, általánosságban mégis azok a vérbeli igazvadászok, akik már ifjúkorukban kezdték. Ilyen pedig — hála Istennek — még ma is akad elég sok a hallgatóságunk között. Az az uradalom, ahol a vadászatra súlyt vetnek, ne alkalmazzon mást, csak ezek közül valót. Az állami szolgálatban — ahol a bérletekkel kapcsolatban sokszor sokkalta nehezebb még az erdőmérnök helyzete, mint a magánuradalmakban! — szintén megvan a lehetősége annak, hogy a vadászó szaktársakat helyezték ezekbe az állásokba. Egészen biztosan meg fognak felelni, ha kellő határok között megkapják a lehetőségét annak, hogy a szenvedélyüknek is áldozzanak. A nyereségben való részesítés minden foglalkozásban üdvösnek és hasznosnak bizonyult.

A képesítés kettéválasztása azt is jelentené, hogy az uradalomnak két vezető embert kell alkalmaznia. Ennek a lehetősége megvan ma is, de az uradalom számára ebből jó nem fog fakadni. A két vezető ember feltétlenül ellentétbe fog kerülni egymással. Az egyéni tulajdonságok ennek az összeütközésnek csak a formáit hozzátják élesebben vagy kevésbé az előtérbe, a magját a helyzet adja. Bármily béketűrők legyenek, ha komolyan veszik a hivatásukat és a szolgálatukat és mindegyik a lehető legjobbat akarja elérni, akkor össze kell ütközniök. Ezt egy hosszú, a gyakorlati szolgálattal mindig szoros érintke-

zésben volt életem végig kivétel nélkül tapasztaltam. Azért kell, hogy az erdőmérnök kezében legyen a vadgazdaság vezetése, mert épen szakképzettségénél fogva ő tudja csak összeegyeztetni a kettőt, úgy, hogy az erdő is megmaradjon, de vad is olyan legyen benne, amiben öröme telik annak, aki elejti. Nagyon helyesen ítéli el *Csekonics gróf* azokat (24. o.), akik csak azért lövik a vadat, hogy a trófeájával parádézhassanak akár a kiállításon, akár otthonukban.⁶⁾ De azért mégis a trófea a legszebb emlék, a legdrágább kincs. Ugyancsak más érzelmet vált ki a kapitális agancs, mint a selejtes. Az előbbi felemel a Teremtőhöz, aki megalkotta, az utóbbi csak bosszankodást és sajnálkozást hoz. Szép trofeákat tömegtenyésztéssel, csordaszámra tartott szarvassal elérni nem lehet. De mivel az erdőt is tönkreteszi a túlságosan sok szarvas, meg kell találnunk a kettő egyensúlyát. De ez csak annak sikerül, aki mind a kettőhöz ért és csak akkor, ha szabad kezet adnak ahhoz, hogy legjobb tudása szerint járhasson el.

Ha külön erdőmérnököket és külön erdőgazdákat képesítenénk, akkor a kettő közül a világ szemében az erdőgazda alantasabb helyzetbe fog kerülni. Lehet, hogy szolgálatadójának jóindulatába, bizalmába inkább be tud férközni, mert annak szenvedélyét jobban ki tudja elégíteni, mint az erdőmérnök, aki ebben az esetben kénytelen lesz a vadászattal szembehelyezkedni, de a társadalmi helyzete alárendeltebb lesz. Olyan társadalmi osztályt teremtenénk meg, mely nem találja meg helyét. Elégedetlenség, békétlenség fog a nyomában járni.

Mivel pedig nagyon sok esetre tudnék hivatkozni — ha körülnéz az uradalmak körében *Csekonics Endre gróf* éles szeme, bizonyára megtalálja ezeket is —, célját tévesztettnek kell mondanom a szakoktatás kettéválasztását.

Volna még néhány megjegyzésem a *Csekonics gróf* részéről olyan bőségesen felvetett eszmékre: a szakoktatásban tervezett változtatások, a külföld vadászati oktatása, a vadászatnak képesítéshez való kötése, a vadászati kísérleti intézet, az erdőművelési és erdővédelmi vonatkozások, az odvas fák, a vad tulajdonjoga, a vadkárok és azok megállapítása, a vadászati bérlők száma, stb., mind igen alapos megvitatást igénylő kérdések. De már is túlságosan hosszúra nyúlt a mondanivalóm, az Erdészeti Lapok mai terjedelmével nem többnek helyet adni. Az ügy annyira komoly és szerteágazó kapcsolatai folytán annyira bonyolult, hogy egy-egy cikk keretében csak egy-két oldalát lehet letárgyalnunk.

⁶⁾ A másik szélsőség: ismertem nagyon előkelő urat, aki 10—20 bakot lőtt egy-egy cserkészeten, de meg sem nézte az agancsot, sem a helyszínen, sem később.